

Чрногорске новине

ЛИСТ ССРН ОПШТИНЕ БУДВА

ИЗЛАЗИ ПЕТНАЕСТОДНЕВНО

ГОДИНА XVI

БРОЈ 337.

15. ФЕБРУАР 1988.

ЦИЈЕНА 300 ДИНАРА

● КОНФЕРЕНЦИЈА СК БУДВЕ О ТУРИЗМУ

УБРЗАТИ КОРАК

КАКО да туризам најбогатију црногорску општину још више изгради и унаприједи и како да брже покрене цијелу републику из круга неразвијених, било је централно питање Конференције СК Будве која је 28. јануара одржана у Дому Црвене комуне у Петровцу.

У материјалима за овај скуп, уводном излагању предсједника Општинског комитета СК Ђорђија Приболовића и бројним дискусијама потврђено је да наша општина може годишње да оствари више од туризма него до сада. Постоје, наиме, реалне могућности да домаћи и инострани гости за дванаест мјесеци остваре више од 3 милиона ноћења (толико је регистровано током прошле године) и да Црна Гора инкасира више од 95 милиона долара од савремених номада (такји резултат је такође остварен у 1987 години).

Да би, међутим, девизни колац био знатно већи него до сада, нужни су не мали напори да би се ова уносна привредна грана, којој сви проричу лијепу будућност још више „унаприједила“. Како су то у својим дискусијама истакли туристички посленици из наше комуне нужно је прије свега уклонити многе рампе које спутавају даљи развој туризма. А оне су различите — почев од оних које су постављене око ексклузивних туристичких објеката да наводно штите гости, а уствари их иритирају, до оних административних, бирократских које туризму не дозвољавају да слободнији диште.

Једна од највећих препрека за бржи туристички ход је у разним — прописима. Они одузимају лавовски дио од акумулације у туризму и тако коче његов бржи развој. Тако је, напримjer, током прошле године од укупног прихода највеће туристичке ООУР у Црној Гори — Будве, на разне порезе, доприносе и друге општинске, републичке и савезне дјавбине отиша половина: преко 12 милијарди динара.

— Нама су потребни нови хотели и други туристички објекти, треба одржавати постојеће, али ни динар из сопствене акумулације за то не можемо издвојити, упозорио је Љубо Рајеновић, директор ООУР Будва. — А наш укупан приход је ланчи износио 26 милијарди динара, што је свакако не мала цифра. Сматрам да једном већ морамо прећи са ријечи на дјела када је у питању растерећење привреде, како би она могла заиста да постиже још боље резултате.

Поред захтјева да се туристичке организације ослободе све већих обавеза које их гуше, што представљају објективне потешкоће, речено је да још увијек нису искоришћене све унутрашње резерве и да ту предстоји иtekако послага. Примијено је да се на прави начин не користи велики потенцијал — кревети у приватним кућама, а да се много боље могу користити капацитети бројних одмаралишта и ауто-кампова. Иако се већ дugo говори о продужењу туристичке сезоне у пракси се веома мало чини да би се то и остварило. Тако су рецимо хотели „Монтенегротуриста“ током прошле године коришћени пуним капацитетом свега 150 дана, одмаралишта између 60 и 70 дана, а приватне собе ни пуних 50 дана.

— Нисмо задовољни нивоом туристичких услуга, нагласио је Душан Лижевић, предсједник Пословодног одбора „Монтенегротуриста“. — Умјесто да квалитет услуга и понуде уопште расте, он опада. Тренутно је услуга у појединим објектима лошија него рецимо прије деценију или двије и морамо учинити ванредне напоре како би ствари исправили како би задовољили прохтјене све пробиљивијих гостију, који нам долазе из земље и свијета.

Комунисти Будве су назначили још много правца акције како би туризам у наредном периоду корачао брже. Због тога ће и Општински комитет СК и ООСК убудуће на дневном реду имати често управо теме из — туризма.

С. Грегорић

● У АКЦИЈИ „БИРАМО НАЈБОЉЕ '87“

БУДВА БЕЗ ПРЕМЦА

● Поред главног признања за најуређеније мјесто међу награђенима су АМД „Будва“, ТН „Словенска плажа“, погон керамике у Буљарици, Вуко Митровић

У ДЕСЕТОЈ јубиларној акцији Туристичког савеза Црне Горе „Бирали најбоље '87“ за допринос унапређењу и развоју туризма додијељене су 24 плакете — 14 организацијама и 10 појединцима. Пет признања стигло је у нашу општину. Будва је проглашена за најуређеније туристичко мјесто у Црној Гори, Вуко Митровић за најбољег кувара, Ауто-мото друштво „Будва“ је добило признање за организацију службе помоћи на друмовима, Организација јединица „Анимација“ Туристичког насеља „Словенска плажа“ (наставак на 2 страни)

Добро се радило, али може и боље: хотел „Могрен“

РЕКЛИ СУ...

● ЂОРЂИЈЕ ПРИБИЛОВИЋ је износећи упоредне податке, констатовао да још нисмо оборили туристички рекорд из 1978. године, јер нисмо били доволно ангажованы на свим пунктovима као би се капацитети боље користили. Поред већег ангажовања запослених у том правцу, по његовим ријечима треба да и други који индиректно раде у туризму много више учине да би нам гости били задовољни, да би поново долазили. ПТТ везе су и даље „уско грло“, љубавност туристичког особља, али и других шалтерских службеника који су ван туристичких организација, није на потребном нивоу, учње страних језика је за сада једини вид стручног усавршавања радника, што није доволно.

● ВЛАДО КАЖАНЕГРА је упозорио да у издавању лежаја гостима од стране приватника, већ подуго нема реда, али да домаћини нису једини кривци, већ да Туристички савез и општи-

нички органи управе својим одлукама које се не доносе увијек у право vrijeme, кумују достаперед. Он је посебно упозорио на лоше стране ограђивања туристичких објеката у Светом Стефану, Милочеру и Пржном, разним неукусним рампама и капијама, које наводно штите госте од непожељних посетилаца, а уствари деградирају изузетан природни амбијент. Рекао је да се у туристичким организацијама не води добра кадровска политика да чешће на важна руководећа мјеста сиједају послушки него образовани, стручни кадрови.

● ЏУРО СТРАХИНЈА се заложио за промјену мета да рада у СК, на свим нивоима. Он је упозорио на то да нема доволно праве критике на састанцима ООСК, оне која би покретала, мијењала лоше појаве и навике. Њу замјењује уопште расправа од које нема користи.

● КРСТО ВУКОТИЋ је у својој дискусији упозорио да припреме за туристичку сезону нису увијек квалитетни и не спроводе се на vrijeme. Навео је примјер ауто-

кампа у Буљарици који је подуже већ право ругло.

Он је подржао акцију која је поведена у Скупштини општине да собе туристичкима могу издавати само они који имају употребне дозволе за своје куће, и да треба истрајати у томе. Упутио је критику на рачун Туристичког савеза општине због неадекватног трошења средстава и заложио се за обнову рада туристичких друштва.

● БОШКО ЂУКИЋ је подсећајући да је туризам од оних дјелатности које Црну Гору могу да повуку напријед, нагласио да подручје будванске општине има компаративне предности у односу на друге регије у земљи па и у Европи, и да то још боље треба искористити. По његовом мишљењу веома је добро што се више пажње на оваквим и сличним скуповима посвећује пропустима, него успјесима и да тако треба наставити: кроз анализу износити све што није добро, како би се оно што није добро мијењало што прије.

● ПЕТРОВАЦ

САТЕЛИТСКИ ТВ ПРОГРАМ

У ДОМУ „Црвене комуне“ мјештани и гости редовно могу да гледају телевизијске програме посредством сателита. Несметано уз добар пријем могу да прате осам програма европских телевизијских центара.

За сада се програми једино могу гледати на два телевизора у кафе бару у Дому. Како ускоро почину радови на постављању подземних телефонских каблова кроз мјесто, Петровчани жале што се упоредо са њима, бар до хотела не постави кабловска телевизијска мрежа што би хотелске гости посебно обрадовало: да и на одмору прате своје националне телевизијске програме.

Инжењер архитекта Јовица Зеновић каже да је ово јединствена прилика да се „једним метком убију два зеца“. Постављање каблова било би упола јефтиније него да се тај посао остави за касније. Посебно је важно што би антена недавно постављена на крову Дома као и уређаји смјештени у његовом поткровљу били доволjni да се цијело мјесто „локрије“ за пријем сателитског телевизијског програма.

Наше је да вјерујемо да ће одговорни у Општини наћи начин да се ова указана повољност и искористи.

Д. Н.

АНОНИМНА ПИСМА

ЗАШТО ТАКО?

АНОНИМНА писма у општине: они који се налазе у општинском руководству и на челу већих радних организација. Чим некоме истекне мандат више није занимљив за писце анонимних писама.

— Писма врве од полуистина и неистина, пуна су вулгарности, из свакога од њих избија мржња, пакост, истиче Дулетић. — Сасвим је извјесно да онаме ко их пише сметају једино људи на функцијама.

Да се присетимо: у не тако далекој прошлости у Будви је било не мало по политичким потресима. Јављали су се некако циклично — углавном при крају мандата руководилаца. С обзиром да су и те потресе пратила анонимна писма, није поштено захтјевати да и аутори ових која се сада пишу имају исти циљ: ети кетирањем, blaћењем поједи наца изазвати смутњу, раздроје...

— Подуже већ у нашој комуни влада пуно политичко јединство, у миру се озбиљно и темељито ради, што доноси и добре резултате, на глашава Дулетић. — Наша општина нема губиташа, друштвени и лични стандард њених грађана је у самом југословенском врху. Обнова објекта пострадалих у земљотресу је успјешно оконачана — по много чему у том послу нас узимају за примјер. Туризам који је главна привредна грана је у сталном успону, постигнути су запажени резултати у здравству, школству, култу

ри... У комуналну инфраструктуру је више уложено у последње двије, три године, него деценијама раније. Готово до сваког села води асфалт, успјешно се приводе краји радови на обнови старог града и других културно-историјских споменика. Све то као да некоме смета, па нам подмећу ногу, лажки ма обманују, роваре и хушкају.

Када су видјели да не постижу жељене резултате, писци анонимних писама су пријешили да промијене адресе: сада их уместо на адресе се форума шаљу редакција ма разних ревијалних листова. Мијењају само датуме — друго све остаје, углавном, исто.

— Одувијек је у нашим крајевима било нешто поштено наступати из скривеног склоништа, из безимене бусије, каже Дулетић. — Постоји толико јавних триби на које се може појавити свако да каже што га тиши и прогања. Зашто се ти људи који пишу анонимна писма не појаве на збору вима грађана, на партијским и другим састанцима, на сједницама Скупштине општине и других тијела и организација. Свакоме је омогућено да изнесе своје примједбе, критичке опаске. Потпуно смо отворена средина, отворено радимо и ако гријешимо спремни смо да прихватимо критику. Здраву, која је зачињена аргументима. Чему онда скривање и напади из таме?

С. Грегорић

Уочено је да се сва она пишу на истој писању машини и обично су без потписа. Тако по неко буде „потписано“ и то овако: „радник комуналне радне организације“, „борац из Будве“, „частни грађанин“. Једно је било потписано именом и презименом, али лажним. Наводно човјек је био у пролазу, успио да за кратко вријеме „ региструје“ низ неправилности и све то „обради“ на 15 страница!

И садржај готово свих писама је идентичан. На мети су челни људи наше

ПРОЈЕКТИ

ДО РИБЕ УЗ ПОМОЋ СУСЈЕДА

НАША република у најскорије вријеме неће оскудијевати у риби и јестивим школјкама. Послије посјете предсједника СИВ Бранка Микиулића Италији, из ладија ће бити извађен још по давни урађени пројекат о унапређењу рибарства у Црној Гори како би коначно отпочела његова реализација.

— Ради се о заједничком

југословенско-италијанском пројекту који је настао у Мјешовитом предузећу „Ле вант Ко“ којег су у Бирију формирале Црна Гора и провинција Пуља, каже Блажко Петрановић, директор РО „Приморје“ у Тивту које послује у саставу „Индустрија импорта“ из Титограда. — Наши сусједи ће у развој рибарства у Црној Гори уложити 15 милијарди лира.

Пројекат којег су урадише италијанска фирма „Де Ћоза“ и „Индустрија импорта“ предвиђа обимне послове. Да би Црна Гора имала толико рибе колико јој је потребно (планира се да нешто остане и за извоз) приће ће се узгоју квалитетне бијеле рибе као и јести вих школјки у Бококоторском заливу, код Улица и у другим мјестима уз јужну јадранску обалу. Уз то рибарска флота ће се ојачати новим кадровима и рибарским опремом како би се у Скадарском језеру и на Црногорском приморју ловило много више рибе него до сада.

— Набавићемо још три нова брода и уз два постојећа наша рибарска флота ће бити спремна да „дјејствује“ тако да увијек има свијеже рибе колико буде потребно за хотеле и друге угоститељске објekte, објашњава Петрановић. — Стручњаци из Завода за биологију мора у Котору и други, утврдили су да Црна Гора не оскудијева у риби, али нажалост оскудијева у опреми и рибарима. Реализацијом већег пројекта и овај проблем ће бити ријешен.

Кредит који ће додијелити Италијани је веома повољан. Отплата је на 20. годину уз малу камату, а греје период износи пуне три године. За то вријеме ће бити завршени сви послови који су пројектом предвиђени.

С. Г.

Приморске
новине

Лист ССРН општине Будва. Уређује: Редакциони комитет. Главни и одговорни уредник: ВЛАДИМИР СТАНИШИЋ. Издавач: Културни центар Будва. Адреса редакције: „Приморске новине“ — Будва, телефон: 41-194 — Број жирија рачуна 20710-603-1809 код СДК Будва — Штампа: ИШРО „Обод“ — Цетиње. Претпоставка: годишња 3200 динара; за иностранство 30 динара. — Рукописи се не враћају

За сада је ово ријетка слика

БУДВА БЕЗ ПРЕМЦА

(Наставак с 1. стране)

за организацију културно-забавног живота, а „Монтексов“ погон керамике из Буљарице за туристички сувенири.

Најзначајнија награда Туристичког савеза у акцији „Бирамо најбоље 87“, за најурађеније туристичко место, припада је Будви због квалитетно извршених припрема туристичке сезоне, издавања знатних финансијских средстава за комунално уређење, добру организацију пратећих дјелатности и посебно због културних манифестација које су лане представљале нов квалиитет у туристичкој понуди Црне Горе.

Авто-мото друштво „Будва“ је прво у Црној Гори, још 1954. године, организовало службу помоћи на друмовима, а прошле године та служба је била посебно добро организована. За ово признање АМД „Будва“ је било предложено и годину дана раније од стране Ауто-мото савеза Црне Горе.

ОСТАЛА признања као најбољи у појединачним категоријама добили су: Хотел „Црна Гора“ Титоград, Туристичко друштво „Морин“, Морин Бока Которска, Ресторан „Књажева башта“ Бар, Ресторан „Бијела“ власника Мила Лекића, Организациони одбор „Празника мимозе“, ЈУР „Албатрос“ Улцињ, Галерија неспретних „Јосип Броз Тито“ Титоград, Национални парк „Дурмитор“, Републички завод за заштиту природе, „Београд—филм“ и Скупштина општине Котор за заштиту делфина „Јоца“, и још девет појединачна.

Организациона јединица „Анимација“ Туристичког насеља „Словенска плажа“ од почетка рада овог објекта добија најповољније оцјене гостију и новинара и битно је утицала на стварање „имиџа“ Словенске плаже. Уз то значајно је допринојела повећању ванранчанске потрошње и успјешном пословљању овог туристичког насеља.

Тек што је отворен „Монтексов“ погон керамике у Буљарици је добио најповољније оцјене, освојио низ награда на изложбама мале привреде, примијењене и украсне керамике, а отворена су му сва врата на пробиљивом тржишту. Зе добијање признања Туристичког савеза Црне Горе посебно су допринојили „Монтексови“ туристички сувенири.

Вуко Митровић, шеф кухиње града-хотела „Свети Стефан“, је као врсни кувар стекао домаћи и међународну афирмацију, о чему довољно говори и сребрна медаља коју је прошле године освојио на светској изложби кулинара у Базелу. Најповољније оцјене које гости дају и Митровић и кухињи „Светог Стефана“ на чијем је он челу, такође су доприњели да се ботатој колекцији признања пријужи и плакета Туристичког савеза Црне Горе.

В. М. С.

Међу најбољима: Зграда А.М.Д. „Будва“

ИСКОСА

РАМПЕ

ДЕЛЕГАТ Мјесне заједнице Свети Стефан је на конференцији СК општине у критичком тону указао на бројне пропусте у туристичкој организацији на подручју где живи и ради. Између остalog је истакао да је наше најексклузивније летовалиште напрости одвојено од свијета разним рампама, оградама и капијама. Те жељезне баријере су због тога да одвајају госте са дубоким цеповима од сиромашних студената и других људи сличних, углавном младих људи, који у Свети Стефан, Милочер и Пржно долазе у јулу и августу да би се купали.

Те исте рампе и високе ограде, међутим не штите ове објекте од оних који су запослени у свето-стефанским хотелима. Учествале су краје појединачи који раде у овим објектима, што је оштро осуђено међу самим житељима Мјесне заједнице Свети Стефан.

Да ли су потребне нове рампе да штите свето-стефанске хотеле од сопствених радника или ће се, пак, нешто друго предузети да се спријече обијања и краје скупих предмета у зимском периоду — остаје да видимо.

● ПОСЈЕТИЛИ СМО „ЈАДРАН“

НОВЕ ПРОДАВНИЦЕ И - ОБАВЕЗЕ

У трговинској организацији „Јадран“ очекују да ће пролету пословну годину завршити без губитака. Истина, биће то „позитивна нула“, али, кажу, боље и тако него да је драгачије.

Директор „Јадрана“, Чедо Шпадијер, истиче да са нестриљењем очекују по вратак у стару Будву. Поред пословне зграде унутар градских зидина планирају да отворе једанаест локала укупне површине пет стоти на метара квадратних. Биће широка понуда — од самопослуга, преко продавница сувенира и накита, све до продавница робе без царинских дажбина.

— Тренутно нам је најважније да завршимо магацински простор у сервисној зони у Јазу. Јећи ћемо увијек имати довољно најтраженије робе, што ће нам гарантовати да остваримо планирани промет од двадесет пет милијарди динара не рачунајући онај који треба да остваримо на роби иностраног поријекла, истиче Чедо Шпадијер.

Поред отварања локала у старој Будви, „Јадран“ ће изградити нову продавницу у Лаптићима. Ако се обезбиједе планирана средства одмах би се приступило изградњи мањег тржног центра у Петровцу.

Истичу се проблеми на релацији трговина-угоститељство. Угоститељи наиме, за закуп простора за продају робе намирењене иностраним туристима у туристичким насељима и хотелима траже неприхватљиве износе на име закупнице. А, ако се тај проблем не решиши на задовољавајући начин, у питање ће доћи остваријавање заједног плаћаја промета. Опет, наглашавају трговци, долази до изражaja жеља угоститеља да се баве и трговином, што је у супротности са постигнутим договором на нивоу РО „Монтенегротуриста“ о

● У СТАРОЈ БУДВИ 11 НОВИХ ЛОКАЛА
● МАГАЦИНСКИ ПРОСТОР НА ЈАЗУ

Више осмјеха за потрошаче

нешваштарију у пословању.

Захтјев је „Јадрана“ да се зелена пијаца из Тргног центра у Будви пресели на стару локацију. Јер, гај простор намјеравају да уреде за самопослу, сматрају га идеалним за ту намјену, и у том случају би на спрату комплетирали робну кућу. Затим, садашње бараке у које је смјештена администрација би послије пресељења у стару Будву дали на југословенски конкурс за отварање погона за израду сувенира, које би пласирали преко своје трговачке мреже.

Колектив, истиче Чедо

Шпадијер, притискују недаће организационе природе. Јуди се нерадо прихватају шефовских мјеста, првенствено због велике одговорности. Затим, прошле године дневно су у просјеку на боловању имала по че тридесет продавачица и касири. Управо онда када су послови у највећем јеку. Има и нестручности у обављању послова, нељубазан је однос према купцима, и уопште неодговоран однос у извршавању радних обавеза и задатака. Све то има и видног одраза на укупне резултате пословања.

Д. Новаковић

из СУСЈЕДНИХ КОМУНА

ШКРИПИ У НОВИМ ХАЛАМА

Уместо да на новој локацији и у новим погонима биљеже знатно боље резултате, двије од три фабрике које су са обала которског залива где им је било гијесно пресељење у новоизgraђену зону у Грбаљском пољу „производе“ губитке.

Свакако је најтежа ситуација у Индустрискији клизних лежајева, где су 600 радника за девет мјесеци прошли године остварили губитке у износу од 1,4 милијарде. Уз то у овом колективу су уведене привремене мјере јер се показало да је поред објективних потенцијала било итекако много и субјективних слабости које су се прије свега огледале у радној недисциплини, јавашлуку, слабом коришћењу нових машини и слично.

И фабрика сапуна и детерџента „Ривијера“ произвела је за девет мјесеци лане око 500 милиона динара губитка, али је у овом колективу нешто боља ситуација. Губитак је, наиме, покризен из средстава ревалоризације, па је колико-толико створена популарна клима за даљи рад.

Јединица свијетла тачка у новој индустриској зони је фабрика гумено-техничке робе „Бокељка“ чијих 390 радника биљеже сасвим солидне резултате. Укупан приход за пролету годину износи 3,2 милијарде и поред огромних трошка и других потенцијала које су короске гумаре пратиле у раду, укупно пословање ће бити позитивно.

За разлику од компанија ми смо веома добро организовали селидбу, каже Раде Бумбић, директор „Бокељке“. Док смо преносили машине у нове погоне на старој лока-

цији је текла производња. Када смо монтирали гро машина отпочели смо рад у новим погонима, а истовремено се радио и у старијим. Тако није било ни тренутка прекида, није било празног хода. У Индустрискији клизних лежајева су пак дуже прекинули били рад, а празног хода је било и код „Ривијере“, што се касније осветило.

У „Бокељки“ се ради у три смјене, „пуним гасом“. Производи се гумено-техничка роба за аутомобилску индустрију и производиће бијеле технике која стиже у погоне „Првени заставе“, Електронске индустрије у Нишу, „Горења“, „Обода“, загребачког „Рада Кончара“... Дио производног реда се у Западну Њемачку, Польску, Чехословачку, Мађарску и СССР.

— Производи смо на новој локацији повећали за 120 одсто, — истиче Бумбић. — Наша роба се тражи и то из два разлога: квалитетна је и на вријеме је испоручујемо купцима. Циљ нам је да још више повећамо извоз, нарочито на конвертиbilno подручје за што постоје услови.

Највећа потенцијала короских гумара је у томе што су их погодиле интервентне мјере СИВ. Само су због диспаритета цијена девалвације динара и повећања цијена струпе, мазута и транспорта лане изгубили цијеле 2 милијарде динара. Недавно су са осталим гумарима из земље упутили захтјев СИВ-у да им се одобри повећање цијена финалних производа, јер би у противном запали у веома тешку ситуацију.

● ИЗ РАДА ССРН

Афијмисати мјесне заједнице

Ових дана су у Мјесним заједницама на подручју општине завршени избори и конституисане Мјесне конференције ССРН. Изабрани су и делегати за Општинску конференцију ССРН. На скуповима који су у току ових активности одржани у мјесним заједницама и подружницама истакнута је потреба прилагођавања рада захтјевима грађана и радних људи како би састанци мјесних конференција и подружница ССРН постали у правом смислу јавне трибине грађана. У наредном периоду, речено је, треба настојати да се мјесне заједнице афијмису више него до сада као мјеста окупљања радних људи и грађана где ће се обављати договори и утврђивати политика од заједничког и појединачног интереса. Покренута је иницијатива за оживљавање рада туристичких друштава и истакнута потреба за бОљом сарадњом између омладинске организације и осталих друштвено-политичких организација у мјесним заједницама.

Општинска конференција ССРН дала је иницијативу да се у будуће прослави Дане слободе о општине обиљежава сваке пете године.

Сада се у организацијама ССРН општине води расправа о измјенама и допунама Статута ССРН Црне Горе.

Вл. С.

● ПОСЈЕТА ИТАЛИЈАНСКИХ НОВИНАРА

ВРАТА ШИРОМ ОТВОРЕНА

Очекивали смо да ће са радња Пуље и Црне Горе атиме и Италије и Југославије бити далеко боља најакон потписивања протокола о привредној сарадњи између ваше Републике и наше Покрајине прије седам година, истакли су на конференцији за штампу гости из Барија и туристички новинари који су минула три дана боравили у Црној Гори и том приликом посетили Колашин, Жабљак, Цетиње, Будву, Титоград и Скадарско језеро.

Гости из Барија је синоћ изненадио податак да у укупном броју иностраних гостију који посјете Црну Гору Италијани учествују са свега два процента. Они тврде да су се и овом приликом увјерили да имамо разноврсну понуду, при чему су истакли посебно близи зину која се у туристичком промету не осјећа. По њиховом мишљењу, главни разлог што наша туристичка мјеста не посјећује већи

број Италијана је тај што нема квалитетног бродског превоза, јер авионски њима не одговара због тога што италијански туристи желе да покретају, а то му је једино омогућено уколико има аутомобил.

Франко Сквицрини, војни винар „Италије“, каже да просто не може да вјерује да из Италије у Црну Гору долази само два посто гостију, при чему истиче да имамо изванредне скијашке терене, чисто море, дивне плаže и прелијепу природу, као и велике могућности за ловни туризам. Већ сада зnam какје он, наслов репортаже коју ћу написати о тој ме. То је „Црна Гора зове Италијане“ — са морем, сунjem, ловом, риболовом и природом. Односно то све стоји на располагању туристима који дођу у ову лијепу земљу. Он истиче да ње гови земљаци воле да путују и да за то не жале новац или траже квалитет! Њима цијене у Југославији апсолутно одговарају, али не и квалитет смјештаја, услуге и саобраћајни услови.

Наглашавајући да је Црна Гора веома близу Пуљи, овај искусни новинар додаје да Италијани, ипак, Радије путују на одмор у Шпанију или Грчку. Разлог за то он види у бољем познавању, односно бољој пропаганди туризма тих земаља. Када би знали да за тако мало новца могу да проведу пријатни одмор на мору или планинама у Црној Гори, која им је тако близу, број италијанских туриста био би сигурно далеко већи. Они су осјетљиви на неке ситнице као што је уређеност хотелске собе, маје да је и њена цијена изузетно ниска, каже господин Сквицрини.

Његов колега Ремијо Бени, из новинске агенције АНСА, сматра да би атрактивност првогорских туристичких мјеста, како на Приморју тако и на Кантичко-металном дијелу, морало да привуче Италијане. Но, да би дошли, они прво морају да знају да постоји.

Н. Перковић

НАША ТЕМА: НОВИНЕ ИЗ КУЛТУРНО-ИНФОРМАТИВНОГ ЦЕНТРА

И љетос ће бити сијасет изложби: у цркви Св. Ивана прошлог љета

Прошлог љета на тргу пјесника је гостовала Мира Алечковић

За ову сезону је планирано 10 нових позоришних представа

ОФАНЗИВА

Усвајањем идејног пројекта развоја, организације и финансирања дјелатности културе у нашој општини 4. јуна прошле године, дефинисани су: програмска оријентација развоја културе, организација институције културе, кадровска структура, инструменти и начин финансирања. Претходно је анилизирано стање културе у нашој општини и оцјењено да она значајно заостаје за укупним материјалним и друштвеним развојем, чemu је највише допринојела рестриктивна политика финансирања друштвених дјелатности, етапистичко скватање културе као потрошње, а не фактора развоја, као и неповезаност постојећих институција културе, недостатак кадрова у њима и њихова неинвентивност у разради и реализацији културних програма.

Како се данас, осам мјесеци касније, одвија реорганизација културе у нашој општини, шта је урађено а шта се планира у најскорије вријеме, хоће ли предстојеће љето бити богато културним манифестацијама, када ће се огласити Радио-Будва, како теку радови на објектима културе у Старом граду, каква је сарадња са удруженим радом... питања су којима смо се обратили Велибору Золјаку, директору Културно-информативног центра, сматрајући да она посебно интересују читаоце и грађане општине.

НОВЕ ПРИРЕДБЕ

У оквиру фестивала „Град-театар“ извешће се десет нових представа, а три ће бити премијерно изведене у Будви. Организовање се и десет нових концептера, а у току су преговори о ангажовању америчких универзитетских хорова.

Планирано је низ ликовних изложби и акција са филмским и видео-пројекцијама, а у сарадњи са часописом „Театар“ организовање се округли сто. На трговима Старог града плашира се низ спонтаних представа аматерских позоришта. Понови је, као и лане, резервисана за цез концепте.

Трг пјесника ће и ове године окупити бројне пјеснике, а међу 15-20 ино-

страних, појавиће се и нека врло позната имена ијесничке ријечи свијета. Као и прошле године ова манифестација ће се организовати у сарадњи са Удружењем књижевника Џреј Гопре.

У односу на прошлогодишње културно љето, назив освежење биће Фестивал акустичне гитаре (радни назив), који ће трајати десет дана. Концерти озбиљне музике почињаће у поновој у црквама а учествовање познати југословенски и свјетски гитаристи. „Увертира“ ће бити у десет сати увече испред виле „Филидеа“ — будуће Куће умјетности, у виду пратнег програма у коме ће наступати популарни ју.ословенски гитаристи.

СТУДИО ЗА ДИЗАЈН

Међу новим дјелатностима Културно-информативног центра посебно мјесец има Студио за дизајн и маркетинг који је већ почeo са радом проблемом издавањем графика старе Будве између 16. и 20. вијека. Студио ће се, иначе, бавити комплетним дизајном, и да и свој штампарски погон у коме ће се монтирати врхунска умјетничка производња.

Предвиђено је вршење комплетних штампарских услуга — од јеловника до визуелних комуникација: хотелске информације, зидне информације, РТВ спотови, пропаганда, плакати, а због релативно ниских трошка, услуге овог студија ће бити много јефтиније него у другим мјестима. Првенствени циљ је да се дизајн у нашој општини дигне на много виши ниво, што битно утиче на квалитет туристичке понуде.

Првог марта треба да стартује штампарија, купљена је машина за слато-штампу, а ускоро ће се купити и опрема за офсет-штампу. Штампарија ће бити смјештена у аомском склоништу, што ће, истовремено, омогућити његово економско коришћење.

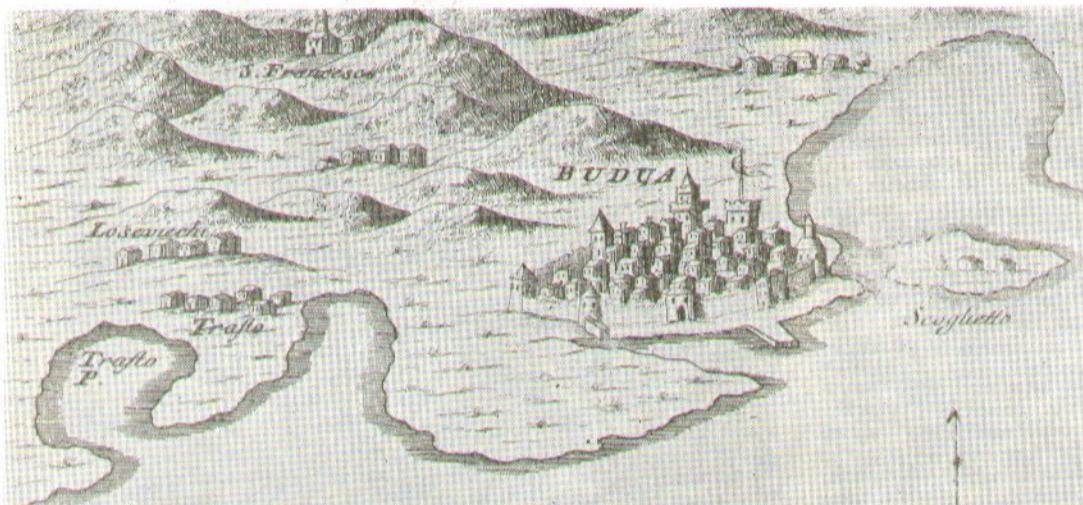
Студио за дизајн и ма-

ркетинг представљаће и за окружен процес и обједињавати разне дјелатности Културно-информативног центра. Напримјер, „производи“ овог студија продаје се у Кући умјетности. Припремљено је издавање три комплекса од по десет разгледница подручја Будве (антички период, средњи вијек, новије фоторафии), а неке археолошке ископине радије се као сувенири у злату. Додатно је сарадња са „Монтекосовим“ погоном керамике у Буљарици и са драгачевским ткаљама које ће радити мотиве из Будве.

Нашој туристичкој понуди недостаје веома знатан дио — информатика. Студио за дизајн и маркетинг ће урадити коми са водичем кроз град са планом, а водич ће се радити и за манастире и цркве. Овом и другим дјелатностима, Студио ће, несумњиво, остварити и значајне приходе.

Крајем марта Студио за дизајн и маркетинг организује промоцију старих графика које ће се неколико наших академских сликара. У току су преговори са неколико врхунских југословенских ликовних уметника чије ће графике радити овај студио.

ПРЕД СЕЗОНУ

АДРИАТИКО

BUDVA NEI CONFINI DELLA DALMATIA

Будва је старија 2500 година: ова година ће пратити у том знаку

ПОМОЋ ЗА БИБЛИОТЕКУ

Преласком у стари град библиотека ће значити побољшати квалитет и садржај рада. Поред богатог књижевног фонда, домаћих часописа и новина, радиће и клуб читалаца стране штампе и часописа. Библиотека ће добијати 60 одабралих свјетских часописа и магазина, а љети ће дебјати и стране дневне листове. За стране туристе планира се увођење 15-дневне пре-

плате, за које вријеме би им на располагању били сви часописи и новине у клубу чија алаца.

Не може се заобићи да је претплатна на стране часописе, магазине и новине, смогући „Монтенегро-кспрес“ који, иначе, и варедио сарађује са Културно-информативним центром. Добра је и сарадња са „Монтенегротуристом“.

Удруженни рад значајно

помаже Библиотеку која немаовољно представа за набавку књига. Раније је већ јављено да је Будванска основна банка купила „Енциклопедију Бртанак“, која је прва и, засад, једини у Пријор Гори, као и Енциклопедију визу личних умјетности. ХТО „Монтенегротурист“ је Културно-информативном центру поклонио „Триптих Дејзиз“, ратничку икону из 17. вијека.

Кад смо поглавиши „Енциклиопедију Бртанак“, вље напоменути да за њу влада велико интересовање изван наше општине, да у први и најбољи корисници из Титограда.

Овде вија подсјетити да је усвајањем Идејног пројекта развоја, организа-

У НЕКОЛИКО РЕДОВА

Културно-информативни центар добар дио својих програма, а и извора представа, заснива на објектима културе који треба ускоро да се заврше у Старом граду. То су Археолошки музеј, Етнографски музеј, Модерна галерија, Народна библиотека и „Арт хаус“ — Кућа уметности која ће бити смјештена у Вили „Филидеја“.

Најинтересантнија ће, изгледа, бити Кућа уметности у којој се планирају разноврсни садржаји: комбинована галерија, књижара, музички концертни простор, угоститељски клуб са домаћим специјалитетима нашег подручја.

У овом објекту одржаваће се и мањи склопови, окружни столови, расправе, итд.

Амбициозне планове Културно-информативног центра са објектима културе у Старом граду може, међутим, почетити кашњење завршетка радова.

САВЈЕТ ЦЕНТРА

Проширењем дјелатности Културно-информативни центар постаје веома значајна институција у нашој општини, па је у складу са самоуправним општим актима, у току образовања Савјета КИЦ-а, као облика друштвеног утицаја путем кога ће делегати привредних, друштвених, друштвено-политичких и других организација и заједница остваривати друштвени утицај на креирање и реализацију програма и дјелатности Културно-информативног центра.

ИЗЛОЖБА КОЊОВИЋА

Модерна галерија планира више атрактивних ликовних изложби, а несумњиво је да ће један од најзначајнијих ликовних догађаја у нашој општини ове године бити изложба слика Милана Коњовића, поводом његовог 90. рођендана.

Изложба ће се отворити 15. маја.

„ПРИМОРСКЕ НОВИНЕ“

Током туристичке сезоне „Приморске новине“ ће се једном мјесечно као ванредни број штампали на енглеском и њемачком језику, а то ће истовремено бити водич за стране туристе из кога ће сазнати најважније податке о будванској ривијери и догађајима на овом подручју за вријеме њиховог боравка.

РАДИО — 1. ЈУНА

У току су завршни радови у студију Радио-Будве у згради Дома културе „Гојко Краповић“. Закрпена је акустичка обрада, монтира се опрема, а у току је и обучавање кадрова. Доста се касније јер је за почетак рада неопходно постављање антенског стуба и одашиљача на Завали, која је према резултатима мјерења за то најпогоднија. Како такав објекат није био предвиђен Генералним урбанистичким планом, приступило се његовој ревизији, која ће се, вјероватно, завршити почетком априла. Ако се ти послови благовремено заврше Радио-Будва ће се огласити најкалије 1. јуна.

У почетку програм ће се емитовати експериментално, а извјесно је да ће током туристичке сезоне бити посебне емисије на енглеском и њемачком језику, који ће се припремати у сарадњи са „Монтенегро-кспресом“ и страним туристичким агенцијама.

„БУДВА-КОНЦЕРТ“ ПРОШИРУЈЕ ДЈЕЛАТНОСТ

Концертна агенција „Будва-концерт“ постаје све значајнији дио пословања Културно-информативног центра, који се више иће бавити самим обезбеђивањем музичких програма за туристичко-угоститељске објекте наше општине. У току су завршне припреме за уговорање наступа наших водећих музичких група и у мјестима изван Будве, што ће уз друге сличне манифестије донијети и значајна финансијска средства.

Недостаје - 300 милиона

Према финансијском плану Културно-информативном центру је ове године потребно 1,4 милијарде динара, односно за јељтне фестивале 600 милиона, за информативну дјелатност 200, а за остале дјелатности 600 милиона динара. У овај износ укапулисали су и релативно ниски лични доноси запослених. Планирају се приходи од СИЗ културе и науке од 130 милиона динара, од боравишиће и фестивалске таксе 600 милиона, од „Будва-концерта“ 80 милиона, од музејске дјелатности 50 милиона, спомену на муналних такси и осталих прихода 50 милиона, а од информативне дјелатности, тј. од потписника самоупратног споразума 200 милиона динара. Кад се све сабере и одузме, за реализацију веома амбициозног, или и реално потребног и неопходног плана, недостаје тридесет милијарди стarih динара. Културно-информативном центру.

Убијејени у реалност својих захтјева, у Културно-информативном центру се надају да ће делегати имати разумијевања и додјелити им неопходна средства.

„Монтексов“ погон у Буљарици ће и ове туристичке сезоне бити укључен у културна догађања са подручја Будве, Светог Стефана и Петровица. Детаљ са прошлогодишње изложбе у старој Будви

Припремили: В. М. СТАНИШИЋ и Д. НОВАКОВИЋ

● ПРИЛОГ ЗА ПОРТРЕТ НАУЧНИКА

ЧУВАР НАРОДНЕ ТРАДИЦИЈЕ

— МИ СМО чувари народне традиције. Ово је вријеме које немилосрдно уништава остатке народне културе у нашим крајевима. Индустрисализација, развој модерне технологије, развој туризма и комуникација постиснуо је у запећак, ако не и сасвим уништио остатке материјалне културе код нас. Због тога морамо бити упорни попут цара Замира из хебрејског предања да у данашњој бетонској цунгли ископамо запретане бисере народног стваралаштва. Ако њих изгубимо остали смо без душе. Личићемо на репу без коријена.

То је био први савјет млађом етнологу од професора др Јована Вукмановића једног од дојаџа етнолошке науке у нашој земљи. Већ други низ година, са истањаним слухом за евидентирање и смислом за подробну анализу и научну обраду проблема традицијске културе, професор Вукмановић презентира нашој јавности праве бисере те културе. Од заборава је утробио многе садржаје народног живота становника Паштровића, Копавља, Црмића и других крајева у нашој земљи.

Овај врсни научни радник дао је до сада најцеловитији приказ и подробну анализу народног живота становника Паштровића. Методика излагања граве у научној студији „Паштровић, антрополошко-етнолошка истраживања“ служи као ре-презентативан пример на коме се уче млади истраживачи народне културе.

— Са етнолошког аспекта посматрано, Паштровићи чије једину веома кампактну цјелину. Предмети народне радиности, специфични архитектонски облици, остатци споменика материјалне културе, кодекс моралних норми као усмјеривач размишљања и понашања ових људи, неке посебности у народној ношњи, обичајно-правне норме — све су то елементи који Паштровић одсликавају као специфичну

● У ПАШТРОВИЋИМА У ДРУШТВУ СА ПРОФЕСОРОМ ДР ЈОВАНОМ ВУКМАНОВИЋЕМ

регију на читавом Црногорском приморју.

Ове, и многе друге тематске цјелине професор др Јован Вукмановић је обрађио на основу резултата дугогодишњих теренских истраживања, уз коришћење архивске, музејске и литерарне граве.

Поред обимног рада о Паштровићима бавио се и питањима везаним за културне особености других етничких група на простору читаве наше земље. Значајно је поменути његову обимну научну студију, антропогеографског и етнолошког карактера, „Конавли“, затим, „Географски преглед Црнице“, „Земљопис за III и IV разред основне школе“, много бројне научне радове о Батићанима, Црмићима, Бачком Брегу, барским Циганима, сомборским Буњевцима, етнолошкој грави у Горском вијешчу, спичанској народној ношњи, женској ношњи у Доброти, ношњи и оружју морнарице, о привредном значају Скадарског језера, маслинарству у Конавлима, ушићском рибарству, о значају Вука Стефановића Карадžićа за упознавање Црне Горе. Поменути радови су само дјелин стваралачког опуса професора др Јована Вукмановића.

Као музејски радник и руковођилац музејских институција настојао је да се што више развије и модернизује музејска дјелатност у Црној Гори и шире. Посебан акценат ставља на Етнографски музеј, као установу која чува и презентује стваралаштво једног народа и његове културе.

Његова основна вокација — хуманизам, учинила је да буде ангажован на разним дјелатностима од општедруштвеног значаја. Радио је на обнављању Војног музеја у Београду, био предавач у румском, суботичкој, дару-

варској, сомборској и цетињској гимназији. Педесетих година се несебично ангажује на организовању нових музејских установа у Цетињу. Члан је многих научних институција у земљи. На његову иницијативу покренут је часопис „Гласник Етнографског музеја“, основано Музејско друштво и Друштво фолклориста Црне Горе. Упоредо са овим активностима др Вукмановић непрекидно пише научне радове, књиге и студије.

Иако је превалио осму деценију живота и даље је веома активан и у теренским истраживањима. Плијени његовог ентузијазам и енергија са којима је прихватио да помаже у формирању Етнографског музеја у Будви. То је била прилика да поново обиђе предјеле које је раније прелазио и сртне љубавље до којима је с љубављу писао прије скоро тридесет година. Пренознавали су га, неки срдечно поздрављали, знајући га тек по чувењу, а и једни и други одушевљено су га примали и домаћински гостили.

Таква енергија, ангажованост, сериозност у научном послу, урођена духовитост, хумор и смисао за лијепо, особени стил и језик у његовим научним штитвима путокази су за рад младих, тек ангажованих чувара народне културе и традиције.

Неизјемљено је задовољство и права добит за младог истраживача наји се на практичном послу заједно, и под менторском наклоношћу, таквог страстивника у етнолошкој науци какав је професор Јован Вукмановић. Управо стога што из богате ризнице личног знања и искуства непрестано и несебично поклања другима — зато и остаје изузетно и трајно богата стваралачка личност.

Срба М. Павловић

● ОСАМ ДЕЦЕНИЈА ЏОКЕ

ПРИЈЕ осам деценија, 23. јануара, 1908. године изашао је први број листа „Бока“. Имао је осам страница и прилози су били штампани бирилицом и латиницом. Примјерак је коштао 20 пари.

Први власник листа био је др Филип Лазаревић, а главни уредник др Рудолф Сардели. Новине су штампане у „Бокешкој штампарији“ основаној у другој половини 1907. године.

Од почетка излажења лист је био у опозицији према Аустро-Угарској. У тијесној је вези са посланицима у Задру и Бечу и у цјелини објављује њихове говоре узера против аустроугарске политике. Поглавно место даје анексиону кризу. „Бока“ је, дакле, прелазила локалне оквире и писала о многим догађајима, и коментарисала их, са свих подручја на којима су живјели југословенски народи. Имала је изразито југословенски карактер и око ње су се окупљали напредни интелектуалци и привредници тог времена.

И јачање заједништва бокељских општина било је водиља гласила. То се јасно оправдавало у уводнику првог броја. Ангажовано и критички пише о актуелним збивањима и стању у Боки котарској: сељењу капитала у Трст и посљедици — сиромашењу поморства, затварању школа, запуштену пољопривреди, а изузетно се зала-

же против емиграције у Америку овдашњег живља и објављује прилоге о биједи и мукама исељеника.

Празничу која је послије тога настала попуниће тек крајем 1932. године ново издање „Гласа Боке“. Остао је на утромпу претходног, или прилагобеног новим условима“. Пажњу заслужују прилози из историје и чланци уперени против слабости ондашње политике. Први власник био је Антун Бартуловић, а главни уредник Душан Секуловић. Један од сарадника у листу био је истакнути комуниста и народни херој Никола Бурковић.

„Глас Боке“ излазио је девет година. Изашао је укупно 415 бројева, посљедњи 29. марта 1941. године. Након ослобођења још једном се отварају странице „Боке“. Једно вријеме излази у Херцег-Новом, а онда у Котору. Због недостатка новца два пута прекидало се са излажењем листа. Од 1971. излази непрекидно као лист ССРН Боке Котарске. Главни и подговорни уредници су били Стево Драшковић, Радован Бурановић, Андрија Шевалјевић и данас ту дужност врши Милан Драгомановић. Лист се штампа у тиражу од четири хиљаде примјерака и има већи број претплатника у земљи и иностранству.

Лада Буровић

ГЛАС НАРОДА

Слободан Словинић: у тјеснцу

Побуна которских морнара

(уз СЕДАМДЕСЕТОГОДИШЊИЦУ)

БЛИЖИО СЕ КРАЈ ПРВОГ СВЈЕТСКОГ РАТА. Топовски хици са „Ауроре“, упућени на Зимски дворец, одјекнули су широм свијета. Позиве Владимира Илича — Лењина, упућене „Свима, свима, свима!“, схватили су порబљени и обесправљени на свим координатама нашег глобуса као позив на пловидбу у крајеве далеке — тамо „где нису навраћале лађе јучерашњег човјечанства“. Разумјели су их тако борци у рововима и, у Боки Которској, морнари на заљубљеним таласима минама засијаног мора, рањеници по војничким смрдљивим болницама, заробљеници у љижама логора. Да „зид слијепе монархије“ није више чврст као некад и да је рат лудило у мору блата“ било је јасно изглаждњијим и израђаваним борцима, натјераним на људску кланицу, у првом реду онима у Боки Которској, која је, као погранични крај, имала значајну улогу за Аустро-Угарску монархију. Зато никог није изненадило када се прије седамдесет година, 1. фебруара 1918. тачно у подне, на адмиралском броду „Санкт Георг“ заплешао црвени стјег револуције. Три сата прије тог историјског тренутка командант брода „Кајзер Карл VI“ упозорио је заповједнике крстарица и разарача да буду будни, како их морнари не би изненадили. Та опомена стигла је, међутим, касно — већ је била започела једна од најзначајнијих револуционарних акција на мору и, у исто вријеме, агонија у драми црно-жуте морнарије.

„Доље рат!“, „Живио мир“, „Живјела социјалистичка револуција!“ — биле су, између многих других, пароле које су се чуле тог дана на окlopњачама, крстарицама, бодривима — радионицама, стационираним у једном од најљепших залива на свијету. Морнар Шиме Јудур међу првима је испаши хитац на омраженог капетана корвете Циперера. Надложач Мате Остојић пущао је на подофицира Фучину. Август Вичић укључује бодарску сирену, а Рудолф Крајбих музиком је подстицао устаннике. Да је дошао час коначног обрачуна и да не желе да више буду „месо за топове, псе и гавранове“ говорили су између осталих Франтишак Раши, Јерко Шижгорић, Антон Грабар и Мате Брничевић. Црвене заставе виориле су на јарболима бродова „Монарх“, „Кајзер Франц Јозеф I“, „Геа“ и многим другим пловним објектима, а револуционарне пароле допирали су и са копна. Клици су и становници околних мјеста. Само у току првог дана, 1. фебруара, у побуни је учествовало око двије хиљаде и шест стотина морнара и неколико стотина борца на служби у поморским установама на копну. Они су захтијевали закључење мира, демобилизацију, укидање војних вјежби, једну кухињу за морнаре и официре, укидање цензуре писама, и потпуну политичку независност од других сила.

Другог дана побуне представници бродова одлазе код контраадмирала Ханса, који захтијева завођење потпуног реда. И командант ратне луке генерал Гузек тражи завођење дисциплине. Морнари се не осврну на пријетње, већ изјављују да „без црвене заставе нема провјјанта“ и ускраћују сlijedovanje хране јединицама које се нису придржиле побуни. На бодривима се прича да они нису усамљени, већ да се устанак проширио све до Пуле да је букују општи шрафт у читавој монархији, затим како су устали француски, енглески и италијански морнари. Франтишак Раши, глав-

(Наставак на 7. страни)

ПОБУНА КОТОРСКИХ МОРНАРА

(Наставак са 6. стране)

ни актер побуне, захтијева договорање с посланицима Парламента, који треба да стигну у року 14 дана. Контраадмирал Ханс одговарачи с преговорима да би добио у времену док очекивана помоћ не стигне — обећава да ће захтјеве морнара прослиједити вишем властима, додајући да обични демонстранти неће бити кажњени под условом да се успостави ред и скину црвено заставе са јарбола.

Пошто помоћ коју су очекивали из Шибеника, Пуле и других градова није стизала, и након експлозије граната на командном мосту крсташа „Кронпринц Ерцхерцог Рудолф“ почела је криза устанка. Она је нарочито дошла до изражaja када су се бродови „Хелгoland“ и „Новара“ удаљили према Веригама.

Трећег дана устанка, уместо очекivanе помоћи побуњеницима, пред Херцег-Новим су се усидрили окlopni крсташи, који су стигли у пратњи више други јединице. Морнари на „Санкт Георг“, „Геј“, „Кајзеру Карлу VI“, „Кајзеру Францу Јозефу I“ и „Кронпринцу Ерцхерцогу Рудолфу“, који су остали вјерни устанку, нису знали ко је то стигао, пошто се на палубама крсташа нико није појављивао. Они нису знали да су на тим бродовима сви морнари били без оружја, да су код топова стајали официри и подофицири с аутоматским пиштолима у рукама.

Сигналним заставицама наређено је да се побуњеници предају. Они се савјетују и покоравају — топовске цијеви са крсташа биле су уперене у правцу њихових бродова. Ослобавају затворене официре. На место црвених на јарболе се дижу заставе умируће тираније. Само на „Санкт Георг“ ухапшено је 120 морнара, а међу првим Франтишком Раши. У казамате је затворено од пет до осам стотина учесника побуне! Три дана касније, 6. фебруара, пред пријеки суд изведене је 40 устанка. Главна расправа, која је започела следећег дана требала је да траје најдуже 72 часа! Оптужене су бранили свега четири бранчионаца, који су имали свега 15 минута на расположењу да припреме одбрану! Саслушани су као свједоци девет команданата различних јединица, 23 официра, 45 подофицира и свега осам морнара. Послије два дана на смрт су осуђени, „уз деградацију на највиши степен и губитак свих одликовања“ Чех Франтишек Раши, Далматинци Јерко Шижгорић и Мате Брничевић и Истранин Антон Грабар.

„Посљедну утјеху“, уочи извршења смртне пресуде, осуђенима је пружио резервни војни свештеник Дон Нико Луковић, који их је пратио до стрелишта у Шкаљарима.

— Ja сам социјалиста, ето моје исповијести! рекао је, према Луковићевом сјећању, Франтишек Раши. — Борио сам се за правду, против овог империјалистичког рата, који су повеле Аустрија и Њемачка. Радио сам у покрету морнара да се сруши монархија. Храбрило ме је оно што се десило у Русији. Тамо је грануло ново сунце које ће огrijati све народе света и донијети им правду и мир. Зато протестујем против овакве пресуде коју сматрам злочином правосуђа...

— Ми смо млади — ријечи су Јерка Шижгорића — хоћемо да живимо; борили смо се за праведну ствар — за слободу и људски живот свих морнара на броду...

— Вјерујем да ће наша смрт донијети нови живот будућим нараштајима. Борио сам се за човјечан поступак према морнарима — рекао је Мате Брничевић, додајући да мирно одлази у смрт.

„Јутро у Шкаљарима“ наслов је пјесме Јанка Боновића, посвећене четврорици морнара, који су „као четири јарбола“ били испршени пред стрељачким стројем тог фебруарског дана. „Таласи су глодали мртве стијене, а у разрованим шкрапама хроптало је и стењало море“.

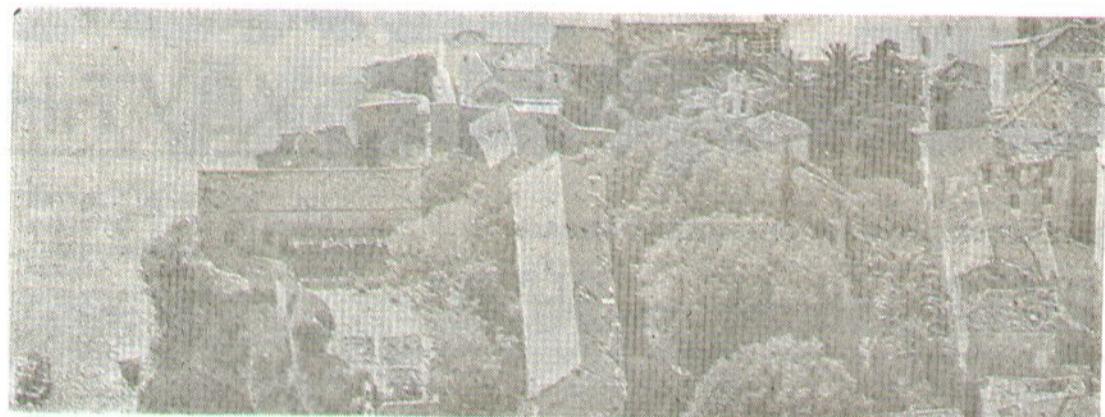
— Војници — обратио се својим дојучерашњим друgovima Јерко Шижгорић — овај дан ви никад нећете заборавити, јер ми смо се борили за вас, а ви нас убијите!

— Увијек сам гледао истину у очи, па хоћу и смрти у очи да гледам — рекао је Франтишек Раши, који је, као главни вођа устанка, имао да буде последњи погубљен „да би гледао стријељање својих другова“. Он није дозволио да му вежу очи, већ је наставио: „Ово је, господо моја, злочин правосуђа! Војници, ви пущате у правду. Живјела слобода! Живјела Русија!“.

Командир стрељачког вода дао је знак за плотун, али, прије него што је и један метак испаљен, један војник је пао у несвијест. Замјењују га другим. Ни на поновни сијев сабље ни један од осам војника није опалио! Онда он трчи међу њих и оштро им се обраћа на мађарском језику, пријетећи што не извршавају његово наређење. А за све то вријеме осуђени морнари, који су „погазили заставе црне, прљаве, жуте“, спремно чекају да „уплове у нове, широке и радосне лuke“.

Официр по трећи пут даје знак сабљом за паљбу. Већи побуне которских морнара падају. Прво Антон Грабар, затим Мате Брничевић, па Јерко Шижгорић и, најзад, Франтишек Раши. Док су око њихових љешева бијесни пир играли заставе црно-жуте монархије, „на пучини, бродовима који плове, остale су њихове свијетле заставе — да их вјетар надима за нове људе“, који ће, надахнути њиховим примјером, наставити да се боре до коначне побједе“.

Милосав ЈАЛИЋ

Будва: традиционално место окупљања младих стваралаца

● МЕЂУРЕПУБЛИЧКА КУЛТУРНО-ПРОСВЈЕТНА ЗАЈЕДНИЦА

КОНКУРС ЗА МЛАДЕ ЛИТЕРАТЕ

МЕЂУРЕПУБЛИЧКА културно-просвјетна заједница — Дубровник, коју сачињавају општине: Корчула, Требиње, Билећа, Никшић, Херцег Нови, Цетиње, Котор, Тиват и Будва, на сједници од 18. децембра 1987. године расписала је конкурс за најбољи литературни рад за традиционалне Сусрете младих стваралаца основних школа и школских центара који се одржавају у Будви.

На нивоу сваке Самоуправне интересне заједнице образовања у општинама које су чланице Међурепубличке заједнице основана се стручне комисије које ће руководити акцијом Конкурса. Комисије ће се старати о спровођењу конкурса у основним школама и школским центрима усмјереним образовања. Сличне комисије

формираје се и при свакој основној школи и школском центру, чија ће дужност бити да у свом домену одабери по пет најбољих ученичким радова и доставе их општинским комисијама. Тако на примјер ако у једној општини има десет основних школа, а један средњошколски центар усмјереног образовања општинске општинске комисије ће бити 60 литерарних радова. Општинске комисије не слати на адресу Међурепубличке културно-просвјетне заједнице пет најбољих радова и то: три рада ученика основних школа и два рада ученика Средњошколског центра. Остали радови се такође шаљу Међурепубличкој КПЗ ради објављивања у Зборнику.

Конкурс по школама и центрима усмјереног образовања организоваће се у периоду између 1. фебруара и 10. марта 1988. године. Школе и Центри достављају радове општинским комисијама до 20. марта 1988. године. Општинске комисије дужне су све радове доставити на адресу Међурепубличке културно-просвјетне заједнице Дубровник или директно Самоуправној интересној заједници основног образовања општине Будва најкасније до 31. фебруара 1988. године.

Они који радове шаљу директно на СИЗ основног образовања Будва, треба да обавијесте Међурепубличку заједницу да су радови по слати.

Вл. СТАНИШИЋ

● ПОДУХВАТИ

БРИТАНИКА У НАШОЈ БИБЛИОТЕЦИ

Библиотека у Будви оддавно је власник, неспорно је, највредније књиге која се штампа уопште — Енциклопедије Британика. Ово значајно дјело свјетске информатике укупно има четрдесет три тома и представља „банку“ искустава прикупљених два миленијума људског цивилизацијског хода. Од шеснаест комплета прошлије године у Југославији, једно је Библиотека у Будви поклонила Библиотека основна библиотека.

На тридесет двије хиљаде страница, колико има комплет штампан прошлије године, дато је комплетно људско знање из свих научних областима, умјетности и историјско-политичких тековина, срећених по појмовима

и предметима. Енциклопедија има укупно четрдесет три милиона ријечи, двадесет хиљада фотографија и неколико хиљада мапа и пртеџака. Подијељена је у три дијела: микропедију са дванаест књига оштре, сажетог знања, са осамдесет шест хиљада појмова и двадесет шест хиљада илустрација; макро-педију у седамнаест књига објашњава седам стотина појмова — сваки на сто до три стотине страница и девет хиљада илустрација и пропедија са индексима и аналима који покривају доње и нова сазнања из протекле године. Годиње се у свијету прода 250 хиљада комплета Енциклопедије, а да би се одштампала годишња продаја потребно је шест хиљада тona папира.

Идеја о штампању Енциклопедије Британика родила се средином осамнаестог вијека, када је у Единбургу, у Шкотској, формирана редакција првог издања. Тада је било предвиђено да се изда у три тома, на шест хиљада страница, а у припреми тог првог издања учествовао је Дидре, који је уградио појмове материјалистичке филозофије и тумачије и поглед на свијет. Права књига објављена је 1768. а цијо компилет 1771. године. То прво фотокопијско издање Редакција Енциклопедије је у октобру прошле године поклонила Библиотеки Српске академије наука.

Иначе, Енциклопедија Британика штампа се на енглеском језику.

Д. Н.

КУХИЊА „ПРИМОРСКИХ НОВИНА“

РИБА КУВАНА НА ПАРИ

У ПРОШЛОМ броју нашег листа, у рубрици — наши суграђани — гост Војо Пићан, кувар, нашим читаоцима је поклонио један од својих рецепата за припремање куване рибе.

Са очишћене и оправане рибе, откину се главе, репови и пераја, и све се то кува са поврћем које се наће при руци.

Очишћена риба послаже се у шерпу, мало се посоли и дода се мало маслиновог уља. Тако припремљена шерпа прелије се са у мебурвре-

мену спремљеном и процјеђеном супом. Шерпа са рибом и супом стави се, потом, на посуду у којој вода ври, и све се то кува на пари око сат времена, док риба не „сазри“. Овако припремљена риба је потпуно бијела, и задржала је у потпуности укус и мирис.

Пошто се сервира риба се прелије лимуновим соком и једе се са препеченим хљебом, може да послужи и онај старији, да се не баца, и уз јело пије се бијело вино.

Војо Пићан каже: — оваја

се појести и килограм, а по-тот трчати километар уз брдо да се не осјети замор.

Напомена: Читаоце „Приморских новина“ обавијештавамо да ћемо и убудућем у нашем листу доносити рецепте јела наших хотелских кувара. Овим путем их позивамо на сарадњу.

ОГЛАС

ПОВРАТНИК купује кују у Будви. Заинтересовани нека се јаве на телефон 43-502.

СИОРШ

● ГРЕХОВИ „ФУНКЦИОНЕРСКИХ“ УПРАВА (1)

РЕСТОРАНИ ЗА — ВЕЛИКЕ

„ФУНКЦИОНЕРСКЕ“ управе спортских клубова саде по себи не би биле проблем, када сви не бисмо видјели и знали како оне у стварности функционишу. Није, свакако, проблем што је неко ко је на одговорној дужности у привреди или политици, истовремено у управи неког спортског клуба, ако је то бивши спортиста, или дугогодишњи спорчки радник. (Некога понекад просто присиљавају да се прихватају дужности у некој управи, али је много више оних који то прихватају драговољно), па ови изузети не значе много у укупној слици.

Заиста је занимљиво што многи „функционери“ у управама спортских клубова немају тог „минулог рада“, што самим именовањем по службеној дужности постaju „стручњаци“ за спорт. А када томе додају и „значај функције коју обављају“ они брзо одскоче од осталих (може се рећи правих) чланова управе и постају „главни“. Уосталом, они су утицајни, они имају паре, или знају где се и како могу наћи. А без паре, зна се — ништа.

У нашој општини, бар у посљедњих десетак година, нема озбиљније расправе о развоју физичке културе и спортских клубова. Температура се била мало подигла када је ФК „Могрен“ „датака“ Олимпију (уласком у другу савезну лигу) а убрзо и „дно живота“ у свим могућим видовима. Све остало што је крупније и значајније (расподјела средстава, фароризовање једних и отежавање рада других клубова, омогућавање ванредних повољности за антажовање играча и тренера, измишљање радних мјеста и приоритетно запошљавање појединачних играча, обаћења, уступања плацеца под ванредним условима...) одвија се без ширих расправа, мимо СИЗ за физичку и техничку културу и Савеза организација за физичку културу. А баш ове двије организације би требало да знају и одлучују (не наравно поменутим методама и средствима), који су то неопходни кадрови, стручњаци и играчи, за који спорт... Јер, средства су друштвена, ниједан члан управе није уложио своја средства, да би њима могао

● Већ деценију у нашој општини нема озбиљније расправе о развоју физичке културе па су на сцени моћни поједиџици

располагати без ограничења и полагања рачуна за оправданост њиховог трошења. У пракси је, дакле, другачије. Уместо надлежних, „неко“ је под штитом самоуправних управа и самоуправног одлучивања „наредио“ и „одобрио“ увоз играча и тренера за поједиџине клубове. И нашао извор средстава, наравно, јер некоме ко је даље од куће треба бар платити превоз, или стан и храну, или у некој „вишој фази“ обезбиједити кров над главом.

Чињеница је да смо најзначајнији спортске успјехе по последњој деценији (фудбалери, ватерполисти, одбојкаши) постигли углавном уз учешће играча и тренера „са стране“. „Домаћи кадар“ изјвесно је, није омогућавао. А да су управе карата, тениског, боксерског или неког другог сличног „малог“ клуба „увезле“ којег трећи и пар такмичара, и они би сигурно постигли много више него што јесу радији на аматерским основама, задовољавајући се силом прилика оном „црквицом“ коју су добијали од СИЗ за физичку и техничку културу. Другим ријечима, да ли је баш стицај околности и случајности, или рођења под срећним звијездом, што три поједиџине клубе имају своје ресторани које издају под закуп, што су ослобођени општинског пореза, па у односу на ове друге, „ситније“, који „данас јесу — сјутра нијесу“, могу да изигравају центалмене и „Велике Цекове“, зарадујући од закупа милијарде, али да би од средстава СИЗ за физичку и техничку културу осталим спортским клубовима остављали само мрвице!

Сви ови редови, а и оно између њих, изгледа и уопште и толико познато и препознатљиво. Највише, ипак, упућује на нечију потиснуту и заспалу савјест. Чију — погодите. Немојте само рећи да се то односи на управе три поједиџине клуба. Напротив.

В. М. Станишић

● УСПЈЕХ НАШЕГ ОДБОЈКАША

Пајковић у репрезентацији

МЛАДИ и даровити одбојкаш Цветко Пајковић, позван је на припреме најбољих јуниора Југославије. Припреме се одвијају у Сарајеву под стручним надзором Невена Курешевића, иначе тренера Босне. Позивање младог Пајковића за састав најбољег јуниорског тима Југославије представља успјех не само за њега, већ и за његов клуб, а то је и доказ да се млађим категоријама у Авали покљања велика пажња.

Цветко Пајковић је већ двије године стандардни члан селекције Црне Горе и која је на Партизанским спортским играма била ненадмашна.

С. Гленца

● ФУДБАЛСКИ ТУРНИР „БУДВА '88“

БУДУЋНОСТ — НАЈБОЉА

На игралишту Лугови у Будви 3. и 4. фебруара одржан је традиционални фудбалски турнир „Будва '88“. Поред домаћина на турниру су учествовала три прволигаша: Будућност, Сутјеска и Приштина.

Првог дана Будућност је у веома допадљивој и борбе ној игри савладала Приштину, убједљиво са 3:0 (0:0). Савићевић и другови „прорадили“ су тек у другом полувремену и Титограђани су погочима Мишковића (два) и Вукићевића заслужено изборили улазак у финале.

Друга утакмица била је много занимљива заоко 1500 гледалаца који су се окупили на стадиону. Разлог: њихови љубимци су играли против прволигаша из Никшића. Фудбалери Сутјеске су заиграли добро, нарочито у другом дијелу првог полувремена када су остварили убједљиво војство од 2:0, које су повећали одмах на почетку другог полувремена. Задовољни резултатом Никшићани су се мало опустили, што су фудбалери Будве искористили: заиграли су у финишу веома антажовано и головима Булатовића и Шабана изборили часан пораз. Голове за Сутјеску постигли су Ђукић, Ракојевић и Медин.

У борби за треће место састави су се Будвани и Приштевци. По блатњавом и за игру изузетно тешком терену, и једни и други су се срчано борили. Будвани су, неочекивано или сасвим заслужено дошли у војство већ у 2. минуту. Гол је постигао Колјеновић, голом из једанаестерца. Фудбалери Приштине, који су у прелазном року ослабљени од ласком двојице најбољих играча Зорана Батровића и Владимира Ђукића у Партизан, су се потом тргли, заиграли антажовано и го-

- ◆ ДОМАЋИН БУДВА И ПОРЕД ДВА ПОРАЗА ПРУЖИО ВЕОМА ДОПАДЉИВУ ИГРУ
- ◆ КИША И ЛОШ ТЕРЕН ПОКВАРИЛИ УТИСАК
- ◆ И ОВА ПРИРЕДБА ПОКАЗАЛА КОЛИКО БУДВИ НЕДОСТАЈЕ КВАЛИТЕТАН СПОРТСКИ СТАДИОН

ловима Шаље, Ненадића, Фадиља Мурића и Сахијија, обезбиједили убједљиву побјedu.

У финалу будванског турнира очекивала се права борба јер су се састави ствари ривали — Будућност и Сутјеска но гледаоци а и Никшићани су били не

Најбољи: Жељко Петровић

мало изненађени када је Поклоновић на терен извео готово други тим. И такав састав Титограђана је био боли од Сутјеске, чији фудбалери су истински играли допадљиво, али су пред голом Лековића били веома несналажљиви. Полетарци Будућности нису много рес пековали искусне првотимце Сутјеске у чијим редовима од јануара наступају Боровића, Милетовић, Миловић Ђукић и Колб, који су годинама успјешно бранили боје Партизана. Црвене зве

зде, винковачког Динама и Осијека. Головима Дробња ка и младог Пепића, остварили су заслужен успех.

За најбољег играча турнира проглашен је бек Буџићи Жељко Петровић. Жири се одлучио за овог младог фудбалера који је на обје утакмице изгарао, мада су се добрији играма на овом турниру паметнули и Саша Медин, Дејан Савићић и Станко Думић. Пехар организатора — клуба Будва — Петровићу је уручио Чедо Шпадијер, предсједник ФК Будва. Велики кристални пехар Скупштине општине Будва припајао је побједнику, екипи Будућности.

На овом турниру правду су дјелили Васо Вујовић и Вељко Кораћ из Петића и Владимира Бошковић и Милана Вуковић из Титограда. Чинили су то доста добро, мада су Будвани рецимо оправдано реаговали на сукњење Бошковића у сусрету са Сутјеском када је „измислио“ пенал за Никшићане, којег је новајлија Ђукић претвршио у погодак.

Организација турнира је била веома добра, а атмосфера је једино покварила киша која је толико наквасила тим да је представљао прву каљугу. И овај турнир је, наиме, показао да је Будва занимљива за спортске стве у зимском периоду, али да би за организовање оваквих и сличних приредби морао постојати прије свега добар терен. О томе се исти на поодавно прича, праве се и планови, али и даље се игра на лошем терену уз Словенску плажу.

С. Грегорић

● ИНФОРМАТОР „ПРИМОРСКИХ НОВИНА“

Ред вожње аутобуса

ПОЛАЗАК ИЗ БУДВЕ: БЕЧИЋИ И СВЕТИ СТЕФАН
9.00, 10.00, 11.00, 16.00, 18.00, ПЕТРОВАЦ 5.30, 6.15, 7.30, 7.50, 9.30, 10.30, 11.30, 11.40, 12.10, 13.00, 13.50, 14.00, 14.30, 14.35, 15.00, 16.00, 18.00, 18.30, 20.00, БАР 6.15, 7.30, 7.50, 9.30, 10.30, 11.30, 11.40, 12.10, 13.00, 13.50, 14.00, 14.30, 14.35, 16.00, 18.00, 18.30, 20.00, УЛЦИЋ 7.50, 8.00, 11.40, 14.00, 14.35, 16.00, 17.00, 17.30, 18.00, 19.30, 20.00, КОТОР 5.40, 6.00, 7.05, 8.00, 8.25, 9.15, 10.20, 11.15, 12.50, 13.00, 15.00, 17.00, 18.00, 19.30, РИСАН 5.40, 7.05, 8.00, 8.25, 10.20, 15.00, 17.00, ХЕРЦЕГ-НОВИ 5.40, 7.05, 8.00, 8.25, 9.00, 10.20, 11.30, 15.00, 17.00, 20.00, ДУБРОВНИК 5.40, 7.50, 8.25, 9.15, 17.00, 21.50, ЦЕТИЊЕ 6.00, 7.50, 8.00, 11.30, 11.40, 12.10, 15.00, 16.20, 18.30, ТИГОРАД 6.00, 7.00, 8.00, 11.30, 11.40, 12.10, 12.30, 15.00, 16.20, 18.30, 21.15, НИКШИЋ 6.00, 12.10, 16.20, ПОЛАЗАК ИЗ ПЕТРОВИЋА: БУДВА 5.00, 7.10, 8.10, 8.30, 9.30, 10.45, 12.00, 14.00, 15.40, 17.10, 18.00, 18.30, 19.20, КОТОР 5.00, 8.10, 10.50, 15.40, 17.10, 18.00, 19.10, ТИГОРАД 6.30, 7.30, 13.00, 15.40,

ПОЛАСЦИ ВОЗОВА ИЗ БАРА

БЕОГРАД: 9.45, 13.50, 21.15, 22.40, СУБОТИЦА: 21.15 (са директним колима за Ниш)

РЕД ЛЕТЕЊА АВИОНА

ТИВАТ — БЕОГРАД: уторком, сриједом, четвртком, и петком у 12.15, суботом у 15.15, недјељом у 11.15.

Аутобус испред пословнице ЈАТ-а у Будви креће са 15 минута прије полијетања авиона.

ПОШТА

Шалтерске службе у Будви и Петровцу раде од 7 до 19 сати, недјељом не раде. Служба за пријем телеграфа и телефонске позиве у Будви и Петровцу ради од

7 до 21 сат, а недјељом од 9 до 12 сати. Пошта у Светом Стефану ради од 7 до 15 сати.

АПОТЕКА

у Будви ради од 7 до 20 сати, а у Петровцу од 8 до 13 и од 17 до 19 сати.

ПРОДАВНИЦЕ

прехрамбеним производима раде од 7 до 19 сати, а недјељом и празником од 7 до 10 сати. Продавнице које раде двократно отворене су од 7 до 12 сати и од 16 до 18 сати. Драгстор у Будви ради сваког дана од 7 до 21 сат.

ТЕЛЕФОНИ

Хитна помоћ 94, Ватрогасна јединица 93, СУП 92, Апотека Будва 41-944, Апотека Петровац 61-318, Аутобуска станица Будва 41-600, 41-121, Петровац 61-510, Такси-станица Будва 41-409, Поплавница ЈАТ 41-210, 41-641, Жељезничка станица Бар (085) 22-210, Аеродром Тиват (082) 61-336.